

KRVAVI SEPTEMBAR U LICU 1993.

DIVOSELO - ČITLUK - POČITELJ

“Najteže kršenje ljudskih prava odigralo se septembra 1993. godine u Medaku. Hrvatska akcija je bila dobro isplanirana, za njima je ostala samo pustoš. Ubili su sve, uglavnom starije stanovnike i svu stoku. Koristeći dinamit, porušili su sve i jednu kuću. Tri dana kasnije hrvatska vojska se povukla pod pritiskom međunarodnih snaga. Nakon cjelodnevnog boravka na tom području naišao sam samo na jednu živu kokošku.”

CEDRIC THORBERRY

Pomoćnik Generalnog Sekretara UN i šef civilnih poslova u misiji UNPROFOR za bivšu Jugoslaviju

IZDAVAČ: VERITAS

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Savo Štrbac

ZAMJENIK GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA: Radivoj Nikolić

SARADNICI: Biljana Trkulja, Danijel Milanković i Milorad Pribičević

ADRESA: Beograd, ul. Dečanska (M.Pijade) 8/4

TEL/FAKS: 011/3236-486

E-Mail: veritas@yubc.net

WEB: www.veritas.org.yu

KRVAVI SEPTEMBAR U LICI 1993. godine

VERITASOVO SAOPŠTENJE

povodom godišnjice stradanja Srba iz Divosela, Počitelja i Čitluka

Devetog septembra 1993. godine Hrvatska vojska je iznenada izvršila agresiju na srpska podvelebitska sela tzv. Medački džep, južno i jugoistočno od Gospića, koja su se već osamnaest mjeseci nalazila pod zaštitom Ujedinjenih nacija. Poslije snažne artiljerijske pripreme uslijedio je tenkovsko-pješadijski napad na Divoselo, Čitluk i Počitelj. Srpski narod, vojska i policija su vjerovali u djelotvornost UNPROFOR-a, pa je i zbog te opuštenosti agresor brzo ovladao navedenim prostorima.

Hrvatska vojska je u nastupanju pljačkala, palila, rušila kuće, ubijala i masakrirala civile, vojnike i milicionere.

U ovoj agresiji ukupno nestalih i poginulih je 88 Srba. Među njima je 46 vojnika i 42 civila od čega 17 žena. Hrvatska strana je 17.09.1993. godine predala srpskoj strani 51 leš a 23.09. još jedan. U ovoj akciji ranjenika uopšte nije bilo. Upravo ta činjenica i rezultati pregleda tijela na srpskoj strani (razbijene lubanje, mnogobrojne prostore rane iz neposredne blizine) upućuju na zaključak da se radilo o sistematskom ubijanju zarobljenih i ranjenih. Pripadnici UNPROFOR-a su, nakon što su u direktnoj borbi ušli u ovo područje, izvukli još 18 leševa, od kojih je većina bila izmasakrirana (odsječeni pojedini dijelovi tijela) ili zapaljeni (za života bacani u vatru). Dva leša su izvukli pripadnici SVK a jedan leš je pronađen u aprilu 1995. godine. Još se uvijek 16 lica nalazi na spisku nestalih (jedan leš kojeg su hrvati predali ostao je neidentifikovan). Sva tri sela su opljačkana a zatim srušena sa zemljom.

Tragedija Medačkog džepa odvijala se pred očima UNPROFOR-a, koji ovaj put nije bio samo pasivni posmatrač, već je uzeo i aktivnog učešća u pokušaju da preuzme kontrolu nad ovim područjem i spriječi ubijanje preostalih ljudi i uništavanje njihove imovine. Unproforci su, nakon trodnevnih borbi sa hrvatskom vojskom i poli-

cijom, po ulasku u Medački džep, samo mogli, kao njihov komandant Žan Kot (Jan Cot), konstatovati "da u selima kroz koja je prošao više nema znakova života, ni ljudi, ni životinja i da je razaranje potpuno, sistematsko i namjerno", ili kao Sedrik Tornberi (Cedric Thornberry), pomoćnik generalnog sekretara UN-a i šef civilnih poslova u misiji UNPROFOR-a na području bivše Jugoslavije, "da je nakon cjelodnevnog boravka na tom području naišao na samo jednu živu kokošku".

Srbi su oplakali i sahranili svoje mrtve. Unproforci su sačinili obiman izvještaj i početkom oktobra te iste godine dostavili ga Savjetu bezbjednosti. Hrvati su, kako bi umirili međunarodnu javnost, smijenili dvojicu svojih oficira, jednog Albanca i jednog Srbina, ali i, zbog domaće javnosti, osudili deset zarobljenih Srba na dugogodišnje kazne zatvora zbog navodno počinjenih ratnih zločina nad hrvatskim civilima.

A najodgovorniji za zločine u Medačkom džepu, **Mirko Norac**, komandant 9. Gardijske brigade i **Mladen Markač**, komandant specijalnih policijskih snaga, dobili su generalske činove i unapređenja, a njihovi pretpostavljeni **Janko Bobetko**, tadašnji i **Petar Stipetić**, sadašnji načelnik Glavnog štaba Hrvatske vojske, mogli su nesmetano planirati i realizovati nove, po obimu veće i po posljedicama teže, akcije protiv Srba.

U decembru 1994. godine Ekspertska komisija UN-a, nakon opsežne istrage, sačinila je završni izvještaj o Medačkom džepu sa prijedlogom da se dva hrvatska oficira optuže za teške povrede Ženevskih konvencija i kršenje ratnog prava i običaja rata zbog razaranja velikih razmjera i pljačkanja privatne imovine, ali ne i za ubistva, mučenja i sakaćenja, pošto "niko nije identifikovan da je bio odgovoran za takve zločine".

Haški sud ni tada ne reaguje jer je u njemu još prevladavalo mišljenje da su zločini nad Srbima

od strane Hrvata bili samo pojedinačni ekscesi do nivoa kaplara.

Međutim, pritisnuti mnoštvom prikupljenih dokaza o zločinima nad Srbima prije i poslije Medačkog džepa, Haške sudije konačno, u maju 1997. godine, shvaćaju da je zločin nad Srbima planiran u najvišim vojnim i državnim strukturama Hrvatske sa krajnjim ciljem stvaranja etnički čiste države. Tek promjenom mišljenja, glavni tužilac Haškog suda, u junu 1997. godine, formira grupu istražioca za Medački džep. Iako je u vezi ovog događaja od početka sve bilo jasno, istražioci od tada jure po svijetu za srpskim, hrvatskim i internacionalnim svjedocima, postavljajući im pitanja na koja su odgovori bili poznati.

U maju ove godine istražioci pronalaze i nove dokaze o zločinu u Medačkom džepu - jedanaest leševa skrivenih u septičkoj jami u nekad srpskom dijelu Gospića. Ali umjesto optužnice, iz Haga nam i dalje stižu obećanja i uvjeravanja da je slučaj "Medački džep" među prioritetima.

A da je optužnica na vrijeme podignuta, bilo bi, uvjereni smo, sve drugačije: krajiški Srbi bi i danas bili na svojim ognjištima, a Milan Levar, jedan od rijetkih Hrvata koji je svjedočio i javno govorio o zločinima hrvatske vojske i policije nad Srbima u Lici, bio bi, kao i mnogi Srbi koji su ubijeni u hrvatskim "bljeskovima i olujama", među živima.

Krajem avgusta 2000. godine, novinari zagrebačkog "Večernjeg lista", obilazeći šikarom obrasla zgarišta nekadašnjih sela Medačkog džepa, predvođeni jednim od smjenjenih oficira, od živih stvorenja sreli su samo lisice.

Kanadske pripadnike UNPROFOR-a, koji su izbliza vidjeli zločine u Medačkom džepu, već odavno je zahvatio "vijetnamski sindrom". Kako li je tek Srbima?

U Beogradu, 05.09.2000.

IZVJEŠTAJI

Ujedinjene Nacije, 28.12.1994.

Završni izveštaj Ekspertske komisije UN

Osnovane u skladu sa Rezolucijom 780 Saveta bezbednosti (1990)

Aneks VII

ISTRAGA O MEDAČKOM DŽEPU

Pod nadzorom:

Vilijama Fenrika člana Ekspertske komisije Savjeta bezbednosti i izvjestioca o istrazi na licu mjesta i glavnog pravnog analitičara **Dž. S. Holanda**, majora kanadskih oružanih snaga

I Uvod

Operacija Medački Džep obuhvata vojne operacije vojnih snaga Republike Hrvatske, UNPROFOR-a i u manjem obimu snaga Republike Srpske Krajine u blizini Medaka u Hrvatskoj, u septembru 1993.

Na žalost, to je tipičan primjer kako se vodi, i kako su se oduvijek vodili ratovi na Balkanu.

II PREGLED

Operacija je izvedena sjeverno od grada Medaka, a izvan Južnog sektora, zone zaštićene od strane UN. Medak se nalazi 150 km jugozapadno od Zagreba.

Devetog septembra, oko šest sati izjutra, hrvatske snage su napale Medački Džep. Napadu pješadije i tenkovskih snaga prethodila je artiljerijska i minobacačka vatra. Hrvati su napadali sa sjeveroistoka i brzo poubijali i porazili malo Srba koji su se branili. Porazivši srpsku odbranu, hrvatske snage su uskoro zauzele Divoselo (Strunići), Čitluk (Lički), Donje Selo i okolna sela. Do 10. septembra, hrvatska vojska je zauzela cijelu oblast.

Razloge za hrvatski napad je nemoguće odrediti sa sigurnošću. Nagađanje uključuje: pripremanje hrvatske vojske za veću operaciju, testiranje njihovih snaga, osveta Hrvata zato što su Srbi gađali Gospić, želja Hrvata da prošire svoj front ili jednostavno želja da okupiraju teritoriju.

III OPIS

... Nakon pregovora između hrvatske strane i UNPROFOR-a, hrvatska vojska se povukla sa teritorije na položaje prije 8. septembra zbog dolaska snaga UN. Povlačenje hrvatskih snaga počelo je 15. septembra i trebalo je da bude završeno do 18 časova 16. septembra.

Snage UN su mogle da čuju desetine eksplozija i da vide dim koji se izdizao sa teritorije koju su kontrolisali Hrvati. Te eksplozije i dim nisu primijećeni prije 15. septembra. Takođe se čulo lako oružje sa iste teritorije. Puno je svjedoka, uključujući sve pripadnike Prvog kanadskog bataljona, UNMOS, UNCIVPOL, civilnog osoblja UN, osoblja UN i kanadskih snaga za javne poslove, kao i novinskih reportera koji to potvrđuju. Svi misle da su Hrvati vršili etničko čišćenje Džepa prije predaje te teritorije snagama UN.

U podne 16. septembra hrvatske snage su spriječile pripadnike kanadskog bataljona da pređu na teritoriju Medačkog Džepa, što predstavlja povredu postignutog dogovora. Snage UN i novinska agencija Rojters su snimile na video kasete ovo odlaganje predaje teritorije. Osoblje UN smatra da je to bio taktički potez Hrvata da bi dobili više vremena da završe etničko čišćenje Džepa.

... UNPROFOR timovi su pronašli 18 leševa odmah nakon operacije. Hrvatske vlasti su predale 64 tijela za koja su rekli da su nađena na teritoriji Medačkog Džepa. Ova tijela su predata srpskim vlastima. Od svih tijela 59 (71%) su vjerovatno bila tijela vojnika, a 23 (29%) tijela civila. Među drugim koji su otežavali određivanje pripadnika vojske bilo je i to što su tijela civila bila obučena u vojnu odjeću, a tijela vojnika u civilnu odjeću.

Srpske vlasti su identifikovale većinu tijela.

Zdravstveni stručnjaci su pregledali 18 tijela koje je predao

UNPROFOR. Preliminarna istraživanja na terenu i okolnosti u kojima su tijela nađena otkrivaju:

a. Neke sumnjive okolnosti, npr. dva spaljena tijela su nađena u betonskom kokošinju koji je mogao da se koristi kao zatvor, jedno tijelo vezano, itd.;

b. Neka tijela su imala povrede koje su mogle da nastanu prije smrti, npr. polomljene noge, polomljen vrat, smrskano lice;

c. Neki dokazi o tome da je mučenje izvršeno prije smrti ili poslije smrti, npr. leševi bez očiju, ušiju, sa odsječenim prstima na šaci;

d. Veći broj povreda glave nego što se moglo očekivati.

... Pored uništavanja zgrada, svi svjedoci su vidjeli da je većina stoke ubijena i da je većina lične imovine, uključujući vozila i poljoprivredne mašine bila uništena. Primjetili su da je sjeno bilo i zapaljeno, a da su bunari sa vodom bili zagađeni. Hrvatske snage su okolo razbacale stotine hiruških rukavica.

... Istraga pokazuje da su kuće rušene ili podmetanjem požara ili dizane u vazduh postavljanjem eksploziva. Artiljerija nije uzrokovala razaranja, kao ni tenkovska vatra, ispaljivanje raketa ili bombardovanje. Osoblje Prvog kanadskog bataljona vjeruje da su mine korišćene da bi se uništile kuće koje nisu bile zapaljene. Međutim, nijedan od prethodno navedenih svjedoka nije siguran koja je vrsta eksploziva korišćena...

IV ANALIZA

Prethodno navedeno otkriva nekoliko širokih potencijalnih kategorija "ozbiljnog narušavanja međunarodnog humanitarnog prava" ili ratnih zločina pod nadležnošću Međunarodnog Tribunala za ratne zločine. To su:

a. Ubistvo ("namjerno ubijanje"-član 2(a), "ubistvo"-član 5(a), nezakonito gađanje civila koje dovodi do smrti, a koje je opšte kršenje ratnih zakona - član 3);

b. Mučenje ("mučenje ili nehumano postupanje" član 2(b), na-

- nastavak na slijedećoj strani

IZVJEŠTAJI

mjerno izazivanje patnje ili povrede"-član 2(c), "mučenje"- član 5(f));

c. *Genocid ubijanjem (član 4(2)(a)) ili izazivanjem ozbiljnih tjelesnih oštećenja (član 4(2)(b));*

d. *Namjerno uništavanje ("uništavanje velikih razmjera i prisvajanje imovine, a što nije opravdano vojnim potrebama i izvršeno nezakonito i neopravdano"- član 2(d), "namjerno uništavanje... sela, ili uništavanje neopravdano vojnim potrebama" - član 3(b));*

e. *Pljačkanje ("pljačkanje... privatne imovine"- član 3(e))*

Ratni zločini su analizirani na pragmatičan, usko pravni način. Analiza treba da pokaže ko se pojedinačno može smatrati odgovornim za bilo koji od navedenih zločina. Rad na ratnom zločinu, ma kako taj zločin bio strašan ili očigledan, beskoristan je ako se ne može potpisati pojedinačna odgovornost.

Takva analiza treba da se odnosi na one direktno odgovorne "koji su planirali, otpočeli, naredili, izvršili ili na drugi način pomogli ili podstakli" zločin (član 7(1)). Takođe će se uzeti u obzir indirektna (komandna) odgovornost, kako stoji u članu 7(3), o pretpostavljenom "ako je znao ili imao razloga da zna da je podređeni planirao takve radnje ili ih je počinio ili je pretpostavljeni propustio da preduzme neophodne mjere da spriječi takve postupke ili da zbog toga kazni počinioce."

...Ne može se poreći ogromno razaranje. Stotine kuća je uništeno, većina stoke je ubijena ili odvedena, sva privatna imovina je uništena ili prisvojena, sva vozila i poljoprivredna mehanizacija su uništeni ili uzeti, sjeno je zapaljeno i mnogi bunari su zagađeni. Uništavanje je bilo potpuno.

Vrijeme razaranja nije bilo u skladu sa bilo kojom legitimnom vojnom akcijom niti je bilo vojno opravdano. Najveći dio razaranja se dogodio, prema mnogim očevicima, 16. septembra.

Ovo potvrđuju zvuci eksplozija, izdizanje dima i činjenica da

su mnoge zgrade gorjele kada su snage UN ušle u Medački Džep.

Razaranje se dogodilo nakon što su Srbi prestali da pružaju otpor. Na prostorima odakle su se čule eksplozije i odakle se vidio dim nije bilo Srba. Sve srpske snage su se povukle sa te teritorije u vreme najvećeg razaranja. Raštrkanost objekata, uz kratku i povremenu vatru koju su otvarali Srbi, ne opravdava ovaj nivo razaranja.

Ogromno razaranje uništavanje i paljenje nije u skladu sa legitimnim vojnim operacijama...

Na kraju, kao potpisnica Protokola ženevskih konvencija iz 1977, Hrvatska nije smjela da koristi takvu vojnu taktiku.

Nije pogodno goniti bilo koga za bilo koje mučenje koje je izvršeno u operaciji Medački Džep. Prvo, nije jasno da je iko bio mučen. Za svaki slučaj mučenja moguće je da je tijelo bilo izloženo sakaćenju poslije smrti, a ne prije smrti. Međutim, sakaćenje tijela je po sebi konvencionalni ratni zločin. To nije posebno obuhvaćeno u članu 3. ali je možda u njegovom opštem sadržaju. Određenost ovog pitanja zavisi od toga da li je sakaćenje leševa "ozbiljno kršenje međunarodnog humanitarnog prava" (član 1).

U pogledu ubistava, ni jedan pojedinac se ne može identifikovati, a da je bio uključen u mučenje ili sakaćenje. I pod pretpostavkom da se mučenje i sakaćenje može dokazati, nekoliko slučajeva ne mogu stvoriti ubjedljivi model koji se može pripisati komandantima.

Određeni hrvatski oficir je odgovoran za operaciju hrvatskih snaga. Dokaz je jasan i ubjedljiv da je on bio odgovoran.

Drugi oficir je bio zadužen za povlačenje hrvatskih snaga. Međutim, njega su poslali iz Zagreba 15. septembra da nadgleda povlačenje. Hrvati su povlačenje vidjeli kao izuzetno osjetljivu operaciju, za šta je bilo potrebno po-

sebno nadgledanje. Stoga je njegova odgovornost problematična zbog ograničenog vremena koje je proveo u toj oblasti.

Nema direktnog dokaza protiv komandanta Devete brigade koja je učestvovala u ogromnom razaranja. Međutim, kao komandant glavnih snaga koje su učestvovala u Medačkom Džepu. Grafiti u nekim uništenim zgradama ukazuju na prisustvo Devete brigade.

Prvopomenuti komandant je ubrzo po završetku bitke smjenjen. Ovo, kao i njegovo albansko porijeklo ukazuje na to da su hrvatske vlasti možda više spremne da predaju njega Međunarodnom Tribunalu nego drugog oficira koji je hrvatskog porijekla.

V PRIJEDLOZI

Predlaže se da se dva hrvatska oficira optuže za svaki od slijedećih ratnih zločina posebno:

a. *tešku povredu Ženevskih konvencija od 12.08.1949., i to za razaranje velikih razmjera i prisvajanje imovine, a što je zaštićeno odredbama Ženevske konvencije, kada takvo uništavanje i prisvajanje nije opravdano vojnim potrebama i kada je izvršeno nezakonito i namjerno, suprotno članu 2 (d);*

b. *kršenje ratnog prava i običaja rata, namjerno uništavanje sela ili uništavanje neopravdano vojnim potrebama, suprotno članu 3 (b); i*

c. *kršenje ratnog prava i običaja rata, pljačkanje privatne imovine, suprotno članu 3(e).*

Takođe se predlaže da se niko ne optuži za bilo koje ubistvo, mučenje, sakaćenje koje se dogodilo u toku operacije. Niko nije identifikovan da je bio odgovoran za takve zločine.

Postoje neke sumnjive okolnosti i čak neka očigledna ubistva. Međutim, nema ubjedljivog modela koji bi dokazao da je taj komandant indirektno odgovoran.

KRVAVI SEPTEMBAR U LICU 1993. godine

FELJTONI

David Pugliese

TAJNA BITKA U HRVATSKOJ, NAŠA NAJVEĆA JOŠ OD KOREJE

“1993. kanadski vojnici su vodili njihovu najveću bitku još od Korejskog rata. Akcija je uključivala kanadske i francuske trupe pod kanadskom komandom protiv iskusne hrvatske vojske u zabačenom uglu bivše Jugoslavije.

Kada je započela artiljerijska, puščana i rafalna vatra, ranjena su četiri kanadska i 7 francuskih vojnika. Hrvatski mediji su javili da je u akciji bilo 27 mrtvih i ranjenih. Kanadski vojni izvori tvrde da je broj možda čak veći i od 50.

... Unutar vojske, bitka je postala poznata kao operacija Medački džep. Danas se to smatra jednim od najboljih primjera primjene mirovnih operacija i proučava se u vojnom koledžu u Kingstonu i mirovnom centru u Pirsonu, Nova Škotska. Vojni historičari i analitičari vjeruju da je operacija najveća bitka kanadske armije još od Korejskog rata...

Diringova (**Rod Dearing**) jedinica je bila u teškoj situaciji tog 15. septembra Hrvatske trupe, skrivene iza drveća i grmlja 150 metara dalje, odakle je ispaljena rafalna paljba na Kanađane. Hrvatske granate su pljuštale i geleri su letjeli kroz vazduh. Ambar iza njih iza Diringovog položaja se zapalio u momentu kad je pala granata u ambar. Jedan od njegove sedmoroce vojnika je ranjen...

‘Adrenalin je rastao svakim trenom’, prisjeća se Diring koji sada predaje na vojnom institutu. ‘Čuli su se svi mogući vrisci i vika’. Borili smo se sa Hrvatima cijele noći.

Diring i njegovih 875 ljudi drugog bataljona, su pravili istoriju. Učestvovali su u najvećoj bitci u kanadskoj vojsci još od Korejskog rata. ‘Samo sam razmišljao kako da sačuvam moje vojnike.’

Samo nekoliko dana ranije Diringov oficir 2. bataljona Džim Kalvin (**Jim Calvin**) se sastao u gradu Medaku sa francuskim generalom Žan Kotom (**Jan Cotom**), glavnokomandujućim snagama

UN u bivšoj Jugoslaviji. Cot je tada rekao da je 9. septembra primjećeno grupisanje oko 2.500 hrvatskih vojnika i tenkova na prostoru od 35 km oko Medačkog džepa.

Nakon nekoliko dana teške borbe sa Srbima, Hrvati su napali UN položaje ne bi li ih pomjerali sa njihovih položaja.

Kalvin i njegovi ljudi su već 24 sata bili pod neprekidnom artiljerijskom vatrom hrvatske vojske. U Medaku gdje su bili smješteni kanadski posmatrači, palo je 525 granata. Četvorica Kalvinovih vojnika je ranjeno...

Oko podne 15. septembra, 250 kanadskih i 500 francuskih vojnika pod komandom Kalvina počelo je da se uvlači između srpskih i hrvatskih linija fronta. Oni su pojačani sa još 375 kanadskih vojnika uključujući inženjere, sanitetlije i protutenkovske snage. Više od polovine Kanađana bili su rezervisti. Srbi su posmatrali pomjeranja UN snaga, ali nisu činili ništa. Hrvati su otvorili vatru...

Uveče su Hrvati kontaktirali sa Kalvinom i pregovorali o prekidu vatre. Sporazumjeli su se da 16-og u podne Kanađani mogu da preuzmu hrvatske položaje.

Ujutro 16. septembra Kanađani su čuli kraće rafalne paljbe i eksplozije. Dim je dolazio iz srpskih sela iza hrvatske linije. Hrvati su ubijali Srbe, civile.

Naoružana jedinica majora Dana Drova (**Dan Drew**) je krenula ka zapaljenim selima, ali je bila zaustavljena od strane teško naoružane hrvatske jedinice. Kanadske jedinice su pokušale da spriječe dalje ubijanje i pljačkanje civilnih objekata. Hrvatski general je stao na sred puta, urlao je i vikao na Kanađane. Znali su što se događa iza barikada, ali su bili na otvorenom, a Hrvati su bili u borbenom položaju u zaklonu i držali ih na nišanu ‘bilo je strašno sjediti tamo i nemoći ništa činiti’ prisjeća se Kalvin...

Kad su Kalvinove jedinice ušle u selo Lički Čitluk bili su zgroženi i šokirani. Kapetan Vejn Er (**Wayne Eyre**) i kapetan Jan Hant (**Ian Hunt**) osmotrili su područje. Sve i

jedna zgrada je bila u plamenu ili je bila raznesena. Mrtvi konji, živad i psi ležali su po putu i po poljima. Seoski bunari su bili zatrovani. U obližnjem polju našli su tijelo 70 godišnje starice. U nju su ispaljena tri metka jedan pravo u glavu. Našli su ostatke leševa dvije tinejdžerke koje su bile zarobljene. Ubijene su i bačene u vatru. Ono što je ostalo od njihovih tijela još se dimilo kada su ih Kanađani pronašli. Nekoliko ljudi je pokušalo da vodom ohladi leševe, jer su bili previše vrući, da bi se stavili u vreću. Stotine pari hiruških rukavica bilo je razbacano po zemlji. Ispostavilo se da su Hrvati pobili više ljudi i koristili su rukavice prilikom utovara u transportne kamione, kako bi ih uklonili sa područja. Nekoliko dana kasnije Hrvati su vratili 50 leševa...

Kalvin je morao da smiruje svoje od bjesa razjarene ljude. Morao je da ih podsjeća da su oni profesionalni vojnici i da ne smiju da unište UN-misiju osvećujući se Hrvatima.

Kanađani su počeli evidentirati hrvatsku destrukciju. Pronađeno je 16 leševa. Sve i jedna u Medačkom džepu, 312 kuća i štala, je uništena. Više od 130 većih životinja je zaklano.

17. septembra Kanađani su krenuli naprijed. Hrvati su se povlačili i u povlačenju su pljačkali i palili sve za sobom. Za divno čudo nije bilo pucnjave ali je vladala strašna tenzija između Hrvata i Kanađana.

Kalvin se sastao sa još jednim hrvatskim generalom ‘neka vam bude jasno da se ovo više neće tolerisati, ubijanje nevinih žena i djece.’

Ovoga puta Hrvati su se povukli na linije od 9. septembra...

Vojnici su sa sobom ponijeli strahote viđene na ratištu kao što su etničko čišćenje i artiljerijska vatra kojom su bili zasuti. Nekoliko vojnika koji su bili liječeni od alkoholizma vratili su se piću i otišli iz vojske...

Danas oficiri koji pohađaju vojnu školu u Kinstonu uče o ovoj akciji iz svojih udžbenika...

“Ottawa Citizen”, 08.10.1996.

FELJTONI

Rob Siebelink

KRVOPROLIĆE U MEDAKU - REKONSTRUKCIJA JEDNOG ETNIČKOG ČIŠĆENJA

HOLANDSKI NOVINARI **VELA ILIBAŠIĆ** I **ROB SIEBELINK** REKONSTRUISALI SU DOGAĐAJ KOJI SU SE ODVIJALI 1993. ŠTO I OUN NAZIVA PRAVO ETNIČKO ČIŠĆENJE POČINJENO NA VEĆEM PODRUČJU U BIVŠOJ JUGOSLAVIJI. REKONSTRUKCIJA JE UTEMELJENA NA PODROBNOM SASLUŠANJU **JOHANES TILDERA** (HOLANDSKI PLAĆENIK), VIDEO SASLUŠANJU, RAPORTIMA OUN-A I UNPROFOR-A I RAZGOVORIMA SA VELIKIM BROJEM SVJEDOKA.

"... U međuvremenu dobio je **Tilder** čin zamjenika zapovjednika 9-te hrvatske gardijske brigade 'VUKOVI'. On i njegove kolege bili su nekoliko puta slani da ispituju situaciju u Medačkom Džepu. U početku bila je to samo opservacija, ali u ljeto 1993. on je dobio nalog da ispita prolaz kroz postavljena srpska minska polja postavljena uz samu liniju fronta...

Pikantna je i uloga UNPROFOR-a koji je po Tilderu davao izvještaje i informacije hrvatskoj vojsci...

Josip Krmpotić, zapovjednik izviđačke čete, objasnio nam je da nastupa velika akcija, rekao je ovo je vojna akcija a ne samo priprema'. Dobili smo zeleno svijetlo 8-og septembra 'oko 8 sati uveče Krmpotić nas je sve sazvaio i prenio nam zapovijed za napad na Medački džep. Morali smo početi sa akcijom uveče u 23.00 sata, a u 6.00 ujutro 9-og septembra morali smo biti na mostu kod Rogića. U tom momentu počela je artiljerija da puca po srpskim uporištima što je bio znak da možemo početi sa napadom.' **Nekoliko sati kasnije počela je operacija 'Spržena zemlja'**... Jedno od Tilderovih priznanja je priča o ranjenom srpskom vojniku kojeg su slučajno našli na rubu ceste kod Raičevića, zaselka nedaleko do Čitluka. 'On je imao tanke crne brkove, crnu kosu i imao je otprilike 40 godina. Nosio je zelenu uniformu i bio ranjen u bedro. Ležao je na strani. **Pastulović** je došao do njega i uhvatio ga za kosu okrenuo ga na

leđa i upitao 'gdje su Srbi?' On je vikao samo 'milost, milost', **Miško Peti** (Miroslav Petry) je rekao da će ga zaklati ako ne kaže gdje su drugi Srbi, ali on je samo vikao 'milost, milost'. Kasnije je Tilder dodao: 'Nož koji je imao Peti bio je japanski tanto nož. On je izvadio ovom Srbinu jedno po jedno oko, stavio ih u maramicu i potom u džep. Tu smo taj leš i ostavili nismo ga sakrivali. Sledećeg dana **Mirko Norac** (zapovjednik devete brigade) naredio je da trebamo sakriti sve leševe jer dolazi UNPROFOR i novinari.

SA VIDEO TRAKE

*Tilder: 'Popodne specijalna policija počela je hajku na civile koji su se skrivali na Debeloj Glavi, naredba je glasila sve poubijati svi koji pokušaju da bježe u Rajiče, Rajičeviče i Čitluk. Opolikli smo Debelu Glavu.' (ispitivači) **Ko je naredio da ubijate civile? 'Mirko Norac i Krmpotić'. Gdje ste bili vi? 'Kod izvora i na groblju Raičevići, gospodine'. Ko je bio na drugom kraju šume? 'Specijalna policija, oni su počeli hajku'. Lov na civile? 'Da gospodine'. Koliko ste ljudi tada poubijali? "Plus-minus 40, gospodine'. Samo vaša grupa? 'Ne to smo radili sa dve strane'. Šta ste vi radili, vi ste bili zapovjednik voda? 'Da ja sam bio zapovjednik drugog voda'. Ko je bio kod prvog? Krmpotić? 'Da, a kod mene su bili Miško Peti i Toni Stilinović'. Koliko civila je ubila vaša grupa? 'Oko 20, gospodine'. Ko su bili ti ljudi, muškarci, žene, djeca? 'Nisam vidio djece, bilo je dosta starih ljudi, više žena od muškaraca'. Koliko su stare bile te žene? '55,60 do 70 godina, gospodine'. Civilni ili vojni? 'Svi su bili civilni, gospodine'. Jesu li imali oružje kod sebe? 'Nisam vidio oružja'...***

...Poslije nedjelju dana pregovora došlo je do sporazuma, ali 'Hrvati se nisu povukli' - konstatovalo je **Žan Kot** u svom izvještaju, u kome tvrdi da su oni primjenili taktiku usporavanja kako bi hrvatska vojska dobila na vremenu da Medački džep sravni sa zemljom i pri-

krije zločine.

U povjerljivom dokumentu UNPROFOR-a pisalo je da je najviši oficir iz hrvatskog Glavnog štaba bio lično umješšan u spriječavanje ulaska jedinica UNPROFOR-a u Medački džep. Njegovi argumenti za odlaganje su bili čudni, a odugovlačio je pregovore sve dok Medačku enklavu nisu sistematski očistili. To dokazuje da je i general **Ademi** (kom. Zbornog područja Gospić) odgovoran za totalno uništenje ovog srpskog kraja...

Tek 17. septembra kanadske i francuske jedinice ušle su u Medački džep...

'Našli smo sve sravnjeno sa zemljom', zapisao je zapovjednik. Drugi dio Džepa bio je isti. 'Sve zgrade su gorjele ili bile srušene', pisali su u The report of the Medak operation. OUN je došao do procjene da je upotrebljeno oko 200 mina. 'Tako velika količina može se dobiti samo od strane više komande'...

Tineke Creilen, sveučilišni profesor međunarodnog krivičnog prava na fakultetu 'ERASMUS' u Rotterdamu, nakon napada na Medak 1993. priključila se istraživačkoj komisiji. Krajem oktobra 1993. komisija je poslala tim u Medački džep. Ali optužbu koju su formulisali i uputili Međunarodnom sudu, nije bila zadovoljavajuća. 'Iako su ljudi poubijani mi nismo mogli nikoga označiti odgovornim, imali smo premalo podataka o počinocima.' Drugačije se misli o totalnom uništenju Džepa, 'to je bilo namjerno, i pripremano sa vrha', komisija smatra visoke oficire odgovornim ali ne navodi imena u javnoj verziji optužnice..."

Feljton je objavljen u januaru 1997. godine u slijedećim holandskim listovima: Zwoise Courant, Leeuwarder Courant, Apeldoornse Courant/Amnsemse Courant, Utrechts Nieuwsblad/Amersfoortse Courant, Noordhollands Dagblad, Haarlems Dagblad / Leidsch Dagblad, Rotterdams Dagblad, Haagse Courant, Limburgs Dagblad, Twentsche Courant/ Tubantia, Brabants Nieuwsblad, Drentse Courant/Groninger Dagblad

SCOTT TAYLOR | BRIAN NOLAN

BORBA S VATROM

MEDAČKA BITKA, NAJTEŽA ZA KANADU OD KOREJSKOG RATA

“Do večeri 11. septembra, kako je srpska strana krenula u veliki kontra napad, borbena situacija je bila počela da se mijenja. Duž glavnog puta u Medaku, na mestu grupa ranjenih vojnika i izbeglica u bjehu pojavilo se odlučno srpsko pojačanje koje se probijalo dalje u džep.

Autobusi, tenkovi i čak oklopni vozovi počeli su da se slivaju u regiju iz svih delova Krajine. Tokom sledeća 72 sata, Srbi i Hrvati su vodili žestoke borbe. Kontraudar je potisnuo hrvatsku ofanzivu i obe strane su počele da se ukopavaju duž svojih novih linija fronta.

Dok se 14. septembra borbeno situacija se privremeno našla u pat poziciji, UN su počele da vrše pritisak na obe strane da prekinu vatru. Međunarodni pritisak na Hrvate - koji su očigledno bili agresori - bio je usmjeren na to da se povuku na linije prekida vatre od 9. septembra.

U želji da potpomognu sprovođenje istoga, Srbi su uskoro pokazali svoju rješenosť da povećaju svoj strateški ulog. Popodne, 14. septembra, u pravcu prigradskih dijelova glavnog grada Hrvatske, Zagreba, lansiran je sovjetski projektil Frog. Taktička raketa teškog kalibra zarila se u jedno polje ne pričinivši štetu, ali Hrvati su se ubrzo složili da povuku svoju vojsku iz Medačke doline.

Tampon zona stvorena hrvatskim povlačenjem trebalo je da bude zauzeta od strane mirovnih snaga UN...

Konačno, u kišovito jutro 17. septembra, ekipe civilne policije UN stigle su da pretraže izgorjele ruševine u potrazi za žrtvama ubistva.

Evidentirani su raspadajući leševi koji su ležali na otvorenom a zatim predati mirovnim snagama radi pokopa.

Kakav je ovo emocionalni udarac bio za Kanađane nije se moglo pretpostaviti. Oni su gledali raspa-

OGLEDI - POLEMIKE

dnuta tijela i živjeli tu sa nesnošnim zadahom smrti i bespomoćno slušali kako ljudi umiru i kako ih ubijaju. Nakon pokolja u Medaku ostali su sa osjećanjem bespomoćnosti - sa osjećanjem da su na neki način iznevjerili ove izmasakrirane civile.

Međutim, kada su se saznale pojedinosti u vezi sa žrtvama koje su pretrpjele hrvatske snage od strane kanadskih mirovnih snaga, moral je krenuo da raste. Hrvati su zvanično priznali da je 27 njihovih vojnika poginulo ili ranjeno od strane snaga UN u Medaku. Nezvanično, evidencija ukazuje na 30 mrtvih i više od 100 ranjenih.

To je bila najžešća akcija kanadskih snaga od Korejskog rata. Pa ipak, imali su samo četvero ranjenih i nijednog poginulog.

Visoki birokratski zvaničnici iz resora odbrane tamo u Otavi nisu nikako mogli da predvide ishod ovog angažmana u smislu političkog ispada. Pored toga, u Kanadi su u toku bili opšti izbori, a bivši ministar odbrane Kim Kemberel sada je bio premijer. Nije bilo nikakve političke koristi od toga da se objavljuje da Kanađani pucaju ili da se na njih puca.

Tako je Medak predat uspomenama - bez publiciteta, bez uzajamnog optuživanja, bez zvaničnog zapisnika. Izuzev za vojnike koji su to preživjeli, najveća vojna akcija Kanade od Korejskog rata jednostavno se nije ni dogodila.”

“Sunday Magazine”, 01.11.1998.

ANDREW DUFFY

NAJTEŽI TRENUTCI KANADSKIH VOJNIKA

“Gotovo pet godina nakon što se to dogodilo, članovi parlamenta su napokon čuli o najtežim trenucima mirovnjaka za vrijeme misije u bivšoj Jugoslaviji.

Pukovnik Džim Kalvin je juče ispričao političarima priču o operaciji ‘Medački džep’, gdje su kanadski vojnici bili umiješani u 15-to časovnu borbu sa dobro

naoružanom hrvatskom vojskom.

Operaciju je izvršila jedinica od 875 vojnika 2. Kanadskog lakog pješadijskog bataljona ‘Princeze Patricije’, nasilno nametnuvši prekid vatre iako je više od 40% pripadnika ove lake pješadijske jedinice iz rezervnog sastava.

‘To je priča za koju se nije čulo u Kanadi’, pukovnik Kalvin komandujući oficir jedinice, rekao je na održanom sastanku:

‘Po meni, to je priča o hrabrosti i uništenju i požrtvovanosti mladića i djevojaka koji su bili sa mnom u bivšoj Jugoslaviji... Što su oni podnijeli je zaista zadivljujuće.’

U to vreme kad se borba desila, kanadska vojska je imala velike probleme zbog skandala u Somaliji (kanadski vojnici su maltretirali i ubijali nenaoružane Somalijce).

Vojska je procjenila da bi još više kritike moglo da padne na glave mirovnjaka, odlučila da ne privlači pažnju na operaciju ‘Medački džep’.

Kanađani nisu znali ništa o bitci dok David Pugilese nije napisao detaljan izvještaj oktobra 1996. godine. Jedan od vojnika učesnika u operaciji je rekao juče da su vojnici zaslužili bolje ophođenje.

‘Kad stvari krenu naopako u vojsci, stvari se zataškavaju tajno i brzo’ izjavio je oficir Mike McCarthy.

‘Volio bi da postoji takva hitnost i kad sve ide u redu, ovo se nije spominjalo 5 godina’.

Pukovnik Kalvin je tražio i bolju platu i obuku za kanadske vojnike. Također je rekao MR-u da je to potrebno kako bi se na terenu donosile bolje odluke: ‘Poslali smo ih tamo misleći da su oni tamo samo gosti.’

Ministar odbrane Art Eggleton je nakon prezentacije rekao da razumije podvučene poruke.

‘Mislim da bez obzira kako budemo ovo rješavali, ovim ljudima moramo obezbjediti dostojan život, sa svim socijalnim i ekonomskim potrebama’, rekao je gospodin Eggleton.”

“Ottawa Citizen”, 28.08.1998.

TANJA BOŽIĆ

U AKCIJI MEDAČKI DŽEP POSTOJALA JE DVOSTRUKA LINIJA ZAPOVIJEDANJA

“... Još će sto godina ljudima voda biti u ustima kada pitaš za Medak - na osjetljivo pitanje odgovorili su nam u Gospiću. - A ljudi znaju, i te kako znaju, ali nitko neće govoriti jer svatko čuva svoju glavu ne želeći se naći u ulozi svjedoka protiv svojih.

No, ne misle svi tako. Događaji koji su posljednjih mjeseci svrnuli pažnju na Liku i Gospić dovede u pitanje, razmišljaju sudionici ratnih zbivanja, motive zbog kojih su oni izložili svoje živote uzevši puške u ruke. Jedan od njih je i **Mile Kosović**, zapovjednik Domobranske bojne Gospić, danas umirovljeni pukovnik HV-a i invalid Domovinskog rata...

Prolaskom kroz gusto grmlje koje je na nekim mjestima gotovo potpuno zakrilo cestu započeo je naš obilazak Divosela. Asfaltirani put do zaselaka sada je zbog grmlja upola uži. Iz pukotina od šrapnela iz asfalta raste i do metar visoka trava, a kuće i gospodarstva, točnije ono što je od njih ostalo, gotovo se i ne vide od šipražja u koje su zarasli. Ljetna žega užarila je zrak nad krajem koji izgleda kao da je u njemu vrijeme zauvijek stalo. Jedina živa stvorenja koja smo za višesatnog obilaska Divosela, Medka, Čitluka, Počitelja, Poljara, Malog i Velikog Kraja te ostalih zaselaka sreli bile su lisice...

Akcija je bila zamišljena u Glavnom stožeru, no od prvog trenutka na terenu se osjećala dvostruka linija zapovijedanja. Bilo je puno nelogičnosti koje mi ni danas nisu jasne. Eto, primjerice, akcija je bila pod patronatom generala **Janka Bobetka**, na terenu ju je, što bi bilo logično, trebao voditi formacijski najviši časnik, a tada je to bio **Rahim Ademi**, zapovjednik Zbornog područja. Ali u praksi nije bilo tako. Nositelj akcije bio je **Mirko Norac**, zapovjednik

9. gardijske, a njegov patron bio je osobno ministar obrane, pokojni **Gojko Šušak**...

Akcija je smišljena u potpunoj konspiraciji, a prema pričama nekih njenih sudionika, za mnoge stvari nema pisanih zapovjedi jer ih je Bobetko biranim zapovjednicima davao usmeno. - Krenuli smo prije svitanja. Noć smo proveli čekajući dogovorene znakove. I ja sam o svemu imao samo usmenu zapovijed. S domobranima sam krenuo iz Poljara, Norac s ‘Vukovima’ iz smjerova Ornice i Bilaja, a Markačevi su pregazili Debelu glavu i stigli iz Malog Kraja. Četnici i nešto malo življa koje je ostalo bili su zatvoreni u džepu, čiji je jedan kraj počinjao od Medka. Norac im je presjekao put s leđa, ja s boka, a Markačevi s čela. Četnici su se povlačili preko Debele glave, zapravo jednoga njenog boka, a mi smo napredovali i bili spremni napraviti novu crtu razdvajanja...

Jednog jutra, desetak dana nakon akcije, javio mi se zapovjednik Ademi. Rekao mi je: "Mile, moramo hitno u Zagreb"...

Ušao sam, a za stolom su uz Bobetku sjedili Šušak, Markač, Šaćić i Tomljenović, koji je tada nešto bio u MUP-u, ne znam točno što. Norac je za to vrijeme bio u bolnici. Sjeo sam uz Ademija za okrugli stol i tada nam je Bobetko rekao: ‘Vas dvojica, ti Ademi i ti Kosoviću, smijenjeni ste’. Ostali smo zabezegnuti. To smo najmanje očekivali, pa nam je izletjelo, istina nimalo vojnički, pitanje: ‘Pa, zašto?’ Bobetko je krenuo objašnjavati. Rekao je: ‘Gledajte, dečki, svijet nas zbog izvješća unproforaca krivi. Predsjednik zbog toga želi nešto poduzeti, pa smo odlučili smijeniti zapovjednika Zbornog područja i jednog zapovjednika’...

“Večernji list”, 27.08.2000.

CEDRIC THORNBERRY*

DOGOVARANJE SA AŽDAJOM

SPASAVANJE SUDA ZA RATNE ZLOČINE

“Najteže kršenje ljudskih prava odigralo se septembra 1993. godine u Medaku. Hrvatska akcija je bila dobro isplanirana, za njima je ostala samo pušaoš. Ubili su sve, uglavnom starije stanovnike i svu stoku. Koristeći dinamit, porušili su sve i jednu kuću. Tri dana kasnije hrvatska vojska se povukla pod pritiskom međunarodnih snaga. Nakon cjelodnevnog boravka na tom području naišao sam samo na jednu živu kokošku.

U ovom slučaju, UN, istog momenta kad je hrvatska vojska napustila područje vojni oficiri, milicija, inženjerci, civilni doktori su sakupili sav dokazni materijal, filmove, fotografije, svjedočenja očevidaca, izbjeglica i vojnika UN-a. Kanadski zvaničnici su se složili da je ovakav plan mogao nastati samo u najvećim vojnim krugovima hrvatske vojske, u najmanju ruku. Najstrašnija je bila hladnokrvnost sa kojom su počinjeni ovi zločini.

Medačka tragedija je tada odjeknula i u svjetskim medijima kao i u izvještaju UN. Može li se ovaj događaj, najdramatičniji od svih događaja, staviti ispod onog iseljenja svih krajinskih žitelja avgusta 1995. godine? UN je predao dosije, sa brojnim dokazima ratnih zločina, 6. oktobra 1993. godine. Kopija je takođe dostavljena hrvatskom Ministru odbrane Gojku Šušku. Od tada nema niti glasa o tom.

Kako haški sud može da priča o pravičnosti kada se ovako dobro dokumentovani slučajevi ne gone?”

“FOREIGN POLICY”,
broj 104, 1996. godine

* pomoćnik generalnog sekretara
UN-a i šef civilnih poslova u misiji
UNPROFOR-a za bivšu Jugoslaviju
od 1992. do 1994.

JANKO BOBETKO

SVE MOJE BITKE OPERACIJA "MEDAČKI DŽEP"

"Operacija 'Medački džep' nije bila razmjera kao 'Oluja', ali u taktičkom, pa i operativnom značaju ima ključno mjesto u daljem razvoju gospićkog zbornog područja. S druge strane, bio je to imperativ: hoćemo li djelomično držati Velebit i u svakom momentu trpjeti gubitke - a uvijek je postojala mogućnost da si to agresor stavi u zadatak, jačim snagama ovlada tim prostorom i dovede u pitanje bilo kakvu napadnu mogućnost naših snaga. Uopće je u ovom ratu dosta kasno procijenjeno da je držanje Velebita stvarno držanje polovice Hrvatske...

Zaključak je bio da se sa sadašnjih pozicija mora ići u rješavanje osnovnih pitanja po prioritetu. Najprije je trebalo osigurati i dobiti bitku za Velebit, spriječiti napade na Gospić, dakle odbaciti njegove snage s pozicija na kojima su se nalazile, te stvoriti povoljnu situaciju za ono što će se događati iz pravca Gospića prema Gračacu. Nije bilo nimalo jednostavno. Donio sam odluku i izdao zadatak Zbornom području Gospić da predloži nekoliko varijanti rješenja problema. Pomogao sam im, sugerirajući kako bi operaciju trebalo izvesti u što kraćem vremenu (ni u kojem slučaju duže od 4 sata), ali s maksimalnim efektom. Zapovjednik **Norac** i njegov načelnik stožera zadatku su pristupili vrlo savjesno, i došli mi u Stožer s varijantama rješenja.

Opredijelio sam se upravo za varijantu koja je u operaciji provedena. Ukazao sam na pluseve i minuse te način izvršenja. Zajedno s generalom **Markačem**, koji je u operaciji imao jedan od najdelikatnijih zadataka, jer se na prostoru Velebita nalazio više od godine, razradili smo svaki detalj. Njegovo zapovjedno mjesto bilo je na Visočici. Sve borbe koje je prošao u tom nepo-

voljnom prostoru nisu bile bez žrtava i bez maksimalnog naprezanja. Da se radilo o nekoj drugoj jedinici, Velebit vjerovatno ne bismo zadržali...

Ja sam, logično, po liniji zapovijedanja upoznao **Vrhovnika** o tome, da ograničenu operaciju moramo izvršiti. U suprotnom, izgubili bismo mnogo. Bilo je pitanje hoćemo li to sve izdržati, a s druge strane čitava se situacija pretvara iz taktičkih položaja u strategijsko ugrožavanje komuniciranja Zagreba s Rijekom i Dalmacijom. Znači, to nije bilo jednostavno. Svi ti elementi upozoravaju, da se nije radilo ni o kakvoj sporadičnoj lokalnoj akciji, u smislu držanja vojske aktivnom. Ovdje se radilo o, kao što sam naznačio, dva krupna pitanja: sačuvati i odbaciti snage od Gospića, ali, prije svega, dobiti definitivno bitku za Velebit kao polazni položaj, kao prirodni fenomen, važan i strateški i politički za sve što se poslije događalo u 'Oluji' i u obrani ovog osjetljivog pravca.

Odluka koju sam prihvatio i donio glasila je - glavnim snagama, uz prethodnu pripremu, iznenadnim napadnim djelovanjima slomiti neprijatelja, i to na pravcima Medak, Lički Čitluk, Ornice, dovodeći na taj način u okruženje neprijateljske snage na širem pojasu Divosela...

Šta je riješeno? Bitka za Velebit je dobivena, to je bilo strateško pitanje. Ponavljam, tko ima Velebit, ima i pola Hrvatske. Tko nema Velebita - Hrvatska je tu presječena. Pogledajte kartu i vidjet ćete tijekom događaja...

Jasno, bilo je žrtava, ali je zadatak izvršen kako je i planiran, bez i jednog odstupanja ili dodavanja. Neprijatelj je bio totalno tučen i iznenađen. Oko operacije u Medačkom džepu nastala je dosta velika, organizirana politička galama, pritisak na Predsje-

dnika, na Vladu, na mene osobno, da se operacija zaustavi, jer mi smo mogli dalje produžiti prema Gračacu, Medak smo također mogli likvidirati. Zbog takvog pritiska, Predsjednik je apsolutno zabranio da se osim položaja kojima smo ovladali, kreće i metar dalje.

Mi smo se čak našli u situaciji - što je za svaku vojsku tragično, da smo morali napustiti određene položaje pod pritiskom, predati ih UNPROFOR-u, kao jamstvo da se s tih prostora neće više tući. Međutim, tukao je agresor i general Kot me oko pola noći nazvao i zamolio da se sa mnom nađe u zapovjedništvu Stožera. Bio je vrlo grub, da ne kažem i drzak, svojim upadima, prijetnjama, ispadima i ocjenama naše vojske...

On je popustio i inzistirao da osobno ode na položaj u Divoselo, pa da će tamo razgovarati i predložiti rješenje. Do rješenja se došlo, jasno, ne tako lako, jer vojsci koja je ušla u Divoselo i ovladala položajima, teško se povlačiti. Radi olakšanja situacije morao sam donijeti nedobrovoljnu odluku. Uputio sam **Domažeta** i **Stipetića** da pomognu objasniti ljudima da razumiju državnu politiku i da ne stvaraju probleme, jer čovjeku koji je izgubio sve, sve mu je spaljeno, i koji je jedanput ušao u selo, ne može reći: izvoli se vratiti! Kako mu to objasniti?...

Ljudi koji su vodili tu operaciju, Norac i ljudi generala Markača zaslužuju svako priznanje, jer smo spasili dio teritorija Hrvatske, koji je već u staroj Jugoslaviji bio gotovo preko polovine raseljen. Da smo izgubili, a njima je strateški cilj bio Gospić, da nismo to učinili, izgubili bismo i Velebit. Tko zna cijeniti događaje, shvatit će da bi u tom slučaju naša situacija bila sasvim drukčija..."

KRVAVI SEPTEMBAR U LICU 1993. godine

KNJIGE

SCOT TAYLOR i BRIAN NOLAN

"TESTED METTLE" - CANADA'S PEACE KEEPERS AT WAR
ISPIT HRABROSTI - KANADSKIH MIROVNJAKA U RATU

"... Stopford je bio nemiran zbog situacije u kojoj su njegovi ljudi bili ostavljeni. Mogao je da vidi udaljene odbljeske pucnjave u selu Sitnik, ali to ga nije toliko uznemiravalo kao aktivnosti Hrvata na neposrednom frontu. Izgledalo je da su to neka vrsta specijalnih snaga, koja nije bila ni nalik svemu onome što je do sada video na Balkanu. Dobro opremljeni raznolikim naoružanjem, svi ovi momci su bili mladi, u odličnoj formi i vrlo jaki. Većina pripadnika ovih jedinica u ovom građanskom ratu bili domobrani policijske formacije, često baš iz samih sela, tako da ih je bilo različitog uzrasta.

Ljudi koje je Stopford posmatrao bili su deo nove redovne hrvatske vojske - koje su opremili i trenirali američki 'savjetodavci'. Bili su upućeni u situaciju, ali nisu se usredsredili na malu grupu kanadskih vojnika. Prigušene eksplozije su se čule u dolini i odjekivali su povremeni pucnji. Iz grupe zgrada ispred sebe Stopford je čuo vriske isprekidane rafalima a onda momenat tišine praćen promuklim smehom. Trenutak kasnije obližnja eksplozija je potresla tlo i zgrade seoskog domaćinstva su se zapalile. Stopford je pobjegao do APC-A i javio se radiom u štab. Glasom nabijenim emocijama, Stopford je objasnio da su Hrvati započeli 'etničko čišćenje' Medaka prije povlačenja. 'Morate odmah da krenete. Oni ubijaju ljude. Ne možemo da čekamo do sutra u podne!'

Četiri kilometra u pozadini, potpukovniku Kalvinu nije bio potreban izveštaj da bi znao šta se dešava. Paljba se vidjela kroz cijelu dolinu. Radiom je javio vijesti štabu u Zagrebu i tražio je dozvolu za momentalno djelovanje. Frustrirani Kalvin je naredio da se drži ista pozicija do ugovorenog vremena. Zvanično naređenje je bilo da mirotvorci sakupe što više

dokaza za buduća suđenja za ratne zločine.

Stopford je bio bjesan kada je čuo odgovor. Ostavljajući APC, krenuo je ka hrvatskoj poziciji koliko god je smio. Bio je na oko 25 metara, kada je stao i posmatrao sablastan spektakl. Veći dio sela je sada gorio u plamenu, bacajući paklenu vatru. Pucnji su i dalje odjekivali i bolesni smjeh se mogao čuti između hujanja plamena. Jedan od Hrvata je izašao iz kuće i prišao Stopfordu nesigurno, pijan. Krik mlade djevojke se i dalje čuo iz kuće. Glava pijanog vojnika bila je pokrivena gaćicama umrljanim krvlju. Kada je besramno zamahnuo svojim užasnim trofejom ka Stopfordu, Kanađanin je istupio napred i otkočio pušku. Tresući se izfrustrirano i bjesno, Stopford je htio da ubije Hrvata na najgori mogući način. Siledžija se nasmijao, bacio svoj AK-47 i pokazivao je svoje ruke, sada ne držeći ništa osim donjeg rublja. Pucati u njega bilo bi hladnokrvno ubistvo i Stopford nije mogao da to učini. Dok se povlačio, mogao je da čuje Hrvata kako mu se podsmijava.

Zajedno sa prvim svjetlom 16-og septembra, hrvatske trupe, koje su okupirale Čitluk, opalile su po Diringovoj opsadnoj jedinici sa svim što su imale. Po vojnim standardima, komandir jedinice je morao da 'stoji ispred' svojih iscrpljenih trupa, zbog mogućeg napada u zoru. Ispod svojih zemljanih ukopa Kanađani su uzvratili vatrom, sa pojačanom 'ludom minutom' baraže malim oružjem. Leblank je pucao iz svog C-9 tako reći neprekidnim rafalom, i potrošio svih 1200 metaka. Pored njega Diring je dao slobodu mašinki C-6, a drugi strelac je brzo ispalio nekoliko hitaca. Kada su stali, suprotna strana je bila prvi put mirna u poslednjih 15 sati."

SPORAZUMI

SPORAZUM O KONTROLI
"MEDAK-DŽEPA" OD STRANE
UNPROFOR-a

1. Obe strane proglašavaju opšti prekid vatre od 12,00 sati 15. septembra 1993. Obe strane se slažu da neće ometati sprovođenje ovog sporazuma.

2. Hrvatske snage će napustiti teritoriju u koju su ušle 09. septembra 1993. Ponovni raspored snaga UNPROFOR-a će početi u 14,00 sati 15. septembra 1993. i završit će do 19,00 istog dana.

3. Snage UNPROFOR-a će početi da se raspoređuju i preuzimaju srpske položaje u 12,00 sati 15. septembra 1993. UNPROFOR će ući u teritoriju koju bi napustile hrvatske snage do linije razdvajanja koja je postojala prije 9. septembra 1993. godine. Obe strane će garantovati slobodu kretanja UNPROFOR-a za tu operaciju i zajedničke akcije.

4. UNPROFOR će osigurati da ne uđu srpske oružane snage ili oružani pojedinci u područja koja bi napustile hrvatske snage, i osigurat će kontrolu tih područja.

5. Po rasporedu snaga UNPROFOR-a u području koje će napustiti hrvatske snage UNPROFOR će omogućiti predstavnicima Visokog komesarijata UN-a za izbjeglice i Međunarodnog crvenog krsta da uđu u to područje.

6. Pregovori za trajni prekid vatre posredstvom UNPROFOR-a će se obnoviti 48 sati nakon što UNPROFOR preuzme kontrolu tog područja.

gen. Petar Stipetić
Hrvatski predstavnik

gen. Mile Novaković
Srpski predstavnik

gen. Bo Pelnas
Svjedok UNPROFOR-a

KRVAVI SEPTEMBAR U LICU 1993. godine

MEDAČKI DŽEP PRED HAŠKIM SUDOM

“Slobodna Dalmacija”, 06. 08. 2000.

KRPINA, BOBETKO I GOTOVINA U HAAGU?

“Za umirovljenoga generala zbora **Janka Bobetka**, prema informacijama koje posjedujemo, Hag se također zanima zbog slučaja Medački džep. Ovaj put ne spominju se Bobetkova knjiga ‘Sve moje bitke’, ni Maslenica, ni Južni potez, niti akcije Bljesak i Oluja. Ista optužba odnosi se i na **Dragu Krpinu**, o kome ovdje nije riječ kao jednom od vodećih ljudi HDZ-a, ni o Krpini kao saborskom zastupniku, nego kao nekadašnjem brigadiru Ministarstva obrane. Prema našim saznanjima, tužiteljima u Hagu za oko je zapela jedna fotografija iz rujna 1993. na kojoj, navodno, general Bobetko i brigadir Krpina stoje ispred desetine leševa srpskih pobunjenika (i civila?) stradalih u toj akciji. Tko je snimio spornu fotografiju, kako je nastala i nalazi li se još tko na toj slici s dvojicom visokih hrvatskih časnika, nije nam poznato. Ta fotografija haškim istražiteljima dovoljan je argument da otvore istragu protiv generala Bobetka i brigadira Krpine. Zbog akcije Medački džep otvorena je istraga i protiv javnosti malo poznatog **Mile Kosovića**, jednog od zapovjednika 118. brigade HV-a, postrojbe koja je jednim dijelom sudjelovala u navedenoj akciji. Koja i kolika je njegova odgovornost, tek treba utvrditi, a dok pišemo ovaj tekst, nije nam poznato sto mu se stavlja na dušu, odnosno zbog čega se on optužuje. Jesu li i u kojoj mjeri s navedenim istragama povezana nedavna iskapanja na području Gospića, također nam nije poznato.”

“Slobodna dalmacija”, 08.08.2000.

HRVATSKI GENERAL ODGOVORAN ZA POKOLJ U MEDAČKOME DŽEPU!

“Je li povezivanje imena generala Petra Stipetića s Haškim tribunalom neprimjeren unutar-hrvatski način obračuna među političkim neistomišljenicima saznat će se zasigurno idućih dana. Međutim, nedvojbeno je da generala Stipetića u Hag želi poslati Dokumentarno-informativni centar ‘Veritas’, što je u ponedjeljak u telefonskom razgovoru izravno dao do znanja njegov predsjednik **Savo Štrbac**. Čime ‘Veritas’ može teretiti generala Stipetića? - ‘Veritas’ nikada nije ništa dostavio samoinicijativno, uvijek se to događalo tek nakon zahtjeva haških istražitelja- tvrdi Štrbac i dodaje kako su međunarodni istražitelji dolazili uvijek sami i tražili podatke koji su ih zanimali.

- Još dok smo imali ‘Krajinu’ i dok smo bili u Kninu, u jesen 1994. godine, neposredno nakon osnivanja Haškog suda, počeli su uzimati prikupljene dosjee. Tako su uzeli i Medački džep - kaže Štrbac i napominje kako je riječ o golemom dosjeu koji sadrži i izvješće Unprofora. Štrbac ističe da je dosje Medački džep vjerojatno najbolje obrađeni događaj u minulom ratu na prostoru bivše Jugoslavije. Intenzivna istraga o Medačkom džepu počela je u lipnju 1997. godine, kaže Štrbac i objašnjava da je tadašnja tužiteljica **Louise Arbour** imenovala ekipu od trojice istražitelja kojima je to bio isključivi zadatak. Prema njegovoj ocjeni, da nije bilo agresije na Jugoslaviju, optužnica za Medački džep bila bi podignuta još u prvom kvartalu prošle godine. Te političke

igre usporile su proces, no imamo uvjeravanja, zapravo garancije da će još ove jeseni, nakon dizanja optužnice za Oluju u južnom sektoru, odmah uslijediti i ona za Medački džep - siguran je Štrbac. O izravnoj ulozi generala **Stipetića** u Medačkom džepu Štrbac kazuje kako je 15. rujna u ime HV-a potpisao sporazum u kojemu stoji da će se HV toga istog dana povući iz Medačkoga džepa i stati na linije od prije početka napada na Medački džep. Taj sporazum, tvrdi Štrbac, Hrvati nisu ispoštovali i od 15. do 19. rujna došlo je do žestokih sukoba. Bio je to i prvi oružani sukob plavih kaciga s jednom od zaraćenih strana, tvrdi dalje Štrbac i dodaje kako je na obje strane bilo dosta vojnika izbačenih iz stroja. Štrbac tijekom razgovora posebice upozorava da sve njegove riječi imaju potvrdu i u izvješću Komisije kanadskog Parlamenta. Hrvatska vojska što nije uništila u nastupanju, uništila je za ta četiri dana povlačenja - kaže Štrbac i dodaje: ‘Hrvati su kupili mrtve i odnijeli ih u Gospić i tek poslije nam predali jedan dio, a drugi je sada pronađen u Obradović Varošu.’ Unproforci su, prema Štrpcu, tada izvukli 18 tijela. Nazočnost kanadskih vojnika u Medačkom džepu kod dijela njih izazvala je vijetnamski sindrom, a to je isprovociralo kanadski Parlament da ispita taj događaj u detalje čim je to bilo moguće, jer i Kanađani su dugo o tome šutjeli, tvrdi dalje Štrbac. - Stipetić je odgovoran kao zapovjednik, kao potpisnik primirja, jamac da će se Hrvati povući. A oni ne samo da se nisu povukli nego su zaratili i s plavim kacigama i počinili stravičan pokolj - optužuje Štrbac HV. “

KRVAVI SEPTEMBAR U LICU 1993. godine

“Slobodna Dalmacija”, 08.08.2000.

**EKSKLUZIVNO: PAUL RISLEY,
GLASNOGOVORNIK GLAVNE
TUŽITELJICE HAŠKOGA SUDA**

“ZAGREB - DEN HAG - Tužiteljstvo je zainteresirano za istragu zločina u Hrvatskoj, što uključuje i događaje vezane za operacije Oluja i Medački džep. Istraga traje već pune dvije godine. Prvo je Tuđmanova vlast opstruirala suradnju, a zatim smo gotovo sve snage morali usmjeriti na Kosovo. Zbog tih činjenica, još smo daleko od bilo kakvih optužnica. Tek smo nedavno dobili pristup u neke arhive koji su nas zanimali, pa će istraga još i te kako potrajati - rekao je **Risley**. On je ustvrdio kako je zamjenik glavne tužiteljice **Graham Blewitt** bio u polutajnom posjetu Zagrebu, ne zbog toga što bi prijetio optužnicama, nego da izrazi nezadovoljstvo zbog sporosti hrvatske suradnje s Haškim sudom.

- Jedna je stvar kada predsjednik države i vlade obećaju, a druga kada se ta suradnja odvija presporo, i to zbog ostataka administracije stare vlasti koja koči suradnju - kazao je **Risley** dodajući kako je to bio **Blewittov** motiv posjeta Hrvatskoj. U Haškom sudu drže kako je objavljivanje priče o **Stipetićevoj** optužnici motivirano unutarnjopolitičkim razračunavanjima. Glasnogovornik glavne tužiteljice Haškoga suda **Carle del Ponte** napomenuo je kako Haški sud nije politička organizacija pa će istrage o počinjenim zločinima nastaviti, i to na individualnoj razini. Prvi rezultati istraga mogli bi se očekivati krajem ove godine.”

“Večernji list”, 29.08.2000.

**HAŠKI SVJEDOK MILAN
LEVAR POGINUO U
EKSPLOZIJU**

“GOSPIĆ - Prema pričanju nekolicine Gospićana iz Kaniške ulice u Gospiću, jučer u 15.45 sati u toj je ulici odjeknula prilično snažna eksplozija. Dobri poznavatelji prilika ocijenili su da se to dogodilo u rodnoj kući haškog svjedoka **Milana Levara**, u kojoj je imao i mehaničarsku radionicu.

Sinoć u 20 sati od Policijske uprave ličko - senjske u Gospiću dobili smo priopćenje u vezi s tom eksplozijom. U priopćenju načelnika Policijske uprave ličko - senjske **Dubravka Novaka** o smrti **Milana Levara** stoji kako je poginuo u eksploziji ‘nepoznate eksplozivne naprave’...

Posljednji put **Večernjakova** novinarka **Tanja Božić** telefonski je razgovarala s **Milanom Levarom** u nedjelju predvečer. Naime, toga dana objavljena je reportaža o **Medačkom džepu**, a **Levar** je novinarki telefonirao kako bi ju upozorio na detalje koje je previdjela.

- Na pravom ste tragu - rekao je **Levar**. - No ostalo vam je još posla. Prave stvari tek trebate otkriti, no čuvajte se, ponavljam vam, čuvajte se - rekao nam je tada **Levar** upozoravajući na dosad nepoznate događaje na području **Divosela** pod **Velebitom**.

Idući susret s **Milanom Levarom**, koji se na žalost neće dogoditi, dogovorili smo za ovaj tjedan.”

“Večernji list”, 06.09.2000.

**PROTIV ZAPOVJEDNIKA OVK
HAAG PODIGAO TAJNU
OPTUŽNICU**

“... **Agima Čekua**, upozorili su izvori iz Ujedinjenih naroda, istražitelji Međunarodnog suda za ratne zločine stavili su na svoj

popis zbog zločina koje je, sumnjaju, počinio dok je bio pripadnik Hrvatske vojske. Protiv Čekua je navodno podignuta i tajna optužnica.

Prema ‘**Večernjakovim**’ izvorima, **Agim Čeku** bio je jedan od viših časnika u Oružanim snagama albanskog podrijetla koji je za izbijanja rata na Kosovu zatražio privremeni otpust iz HV-a. Poznato je da je otišao na Kosovo te zajedno s brigadirom **Rahimom Ademijem** preuzeo zapovjedne dužnosti u OVK-u.

Agim Čeku i **Rahim Ademi** surađuju još otkako su se zajedno borili u Domovinskom ratu. **Ademi** je, mijenjajući dužnosti u Hrvatskoj vojsci, za sobom uvijek vodio i **Čekua**. **Čeku** je bio vrstan topnik, a jedna od akcija u kojoj mu je, upravo na **Ademijevu** preporuku, povjerena važna dužnost bila je i ona na području **Divosela**, u javnosti poznatija kao **Medački džep**. **Ademi** je tada bio zapovjednik Zbornog područja **Gospić**, **Čeku** je bio načelnik topništva u 9. gardijskoj brigadi ‘**Vukovi**’ kojom je zapovijedao **Mirko Norac**. Ta je brigada imala najjače oklopne snage, a nije bilo zanemarivo ni topništvo koje im je davalo potporu pod zapovjedništvom **Agima Čekua**.

Nakon što je navodno zbog pritiska međunarodne zajednice smijenjen **Rahim Ademi**, **Čeku** je otišao za njim. Obojica su ponovno osvanula pod zapovjedništvom generala **Ante Gotovine** u akcijama oko **Grahova**. **Čeku** je rođen u **Peći**, završio je vojnu akademiju, a oružanim snagama RH pristupio je 27.10.1991. godine. Čin brigadira dobio je nakon ‘**Oluje**’. Ranjen je kod **Bilaja** 28.09.1993. godine u akciji **Medački džep** te ima status 30-postotnog ratnog vojnog invalida. Odlikovan je Redom bana **J. Jelačića**, Redom **N. Š. Zrinskog**, Redom hrvatskoga križa, pletera i trolista te medaljom za iznimni pothvat i medaljom ‘**Oluja**’.”